

OIKEUTTA ASUNTOON EDISTÄMÄSSÄ: ASUNNOTTOMUUSKYSELYN TOTEUTTAMINEN SEKÄ TULOSTEN HYÖDYNTÄMINEN NYT JA TULEVAISUUDESSA TAMPEREELLA

**Webinaari: Asunnottomuuskysely – haasteita
ja mahdollisuuksia**

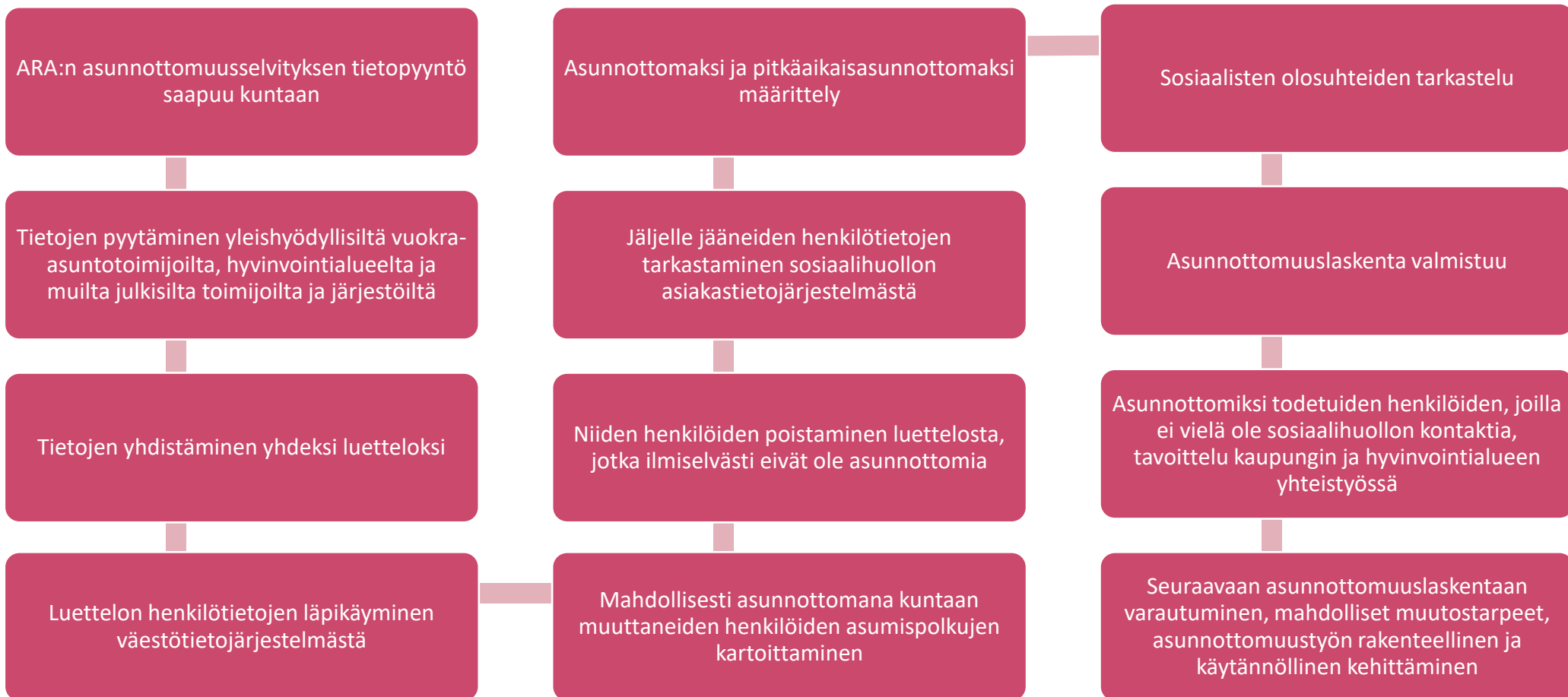
Elina Pekkarinen,
kehittämiskoordinaattori
Tampereen kaupunki

Sisältö

- Asunnottomuuskyselyn konkreettinen toteutus Tampereella
- Asunnottomuus Tampereella lyhyesti
- Asunnottomuuskysely Tampereen asunnottomuustyötä ohjaamassa

Asunnottomuuskyselyn konkreettinen toteutus

Asunnottomuuskyselyn toteuttaminen Tampereella käytännössä



Keskeiset havainnot asunnottomuuskyselyn toteuttamisesta

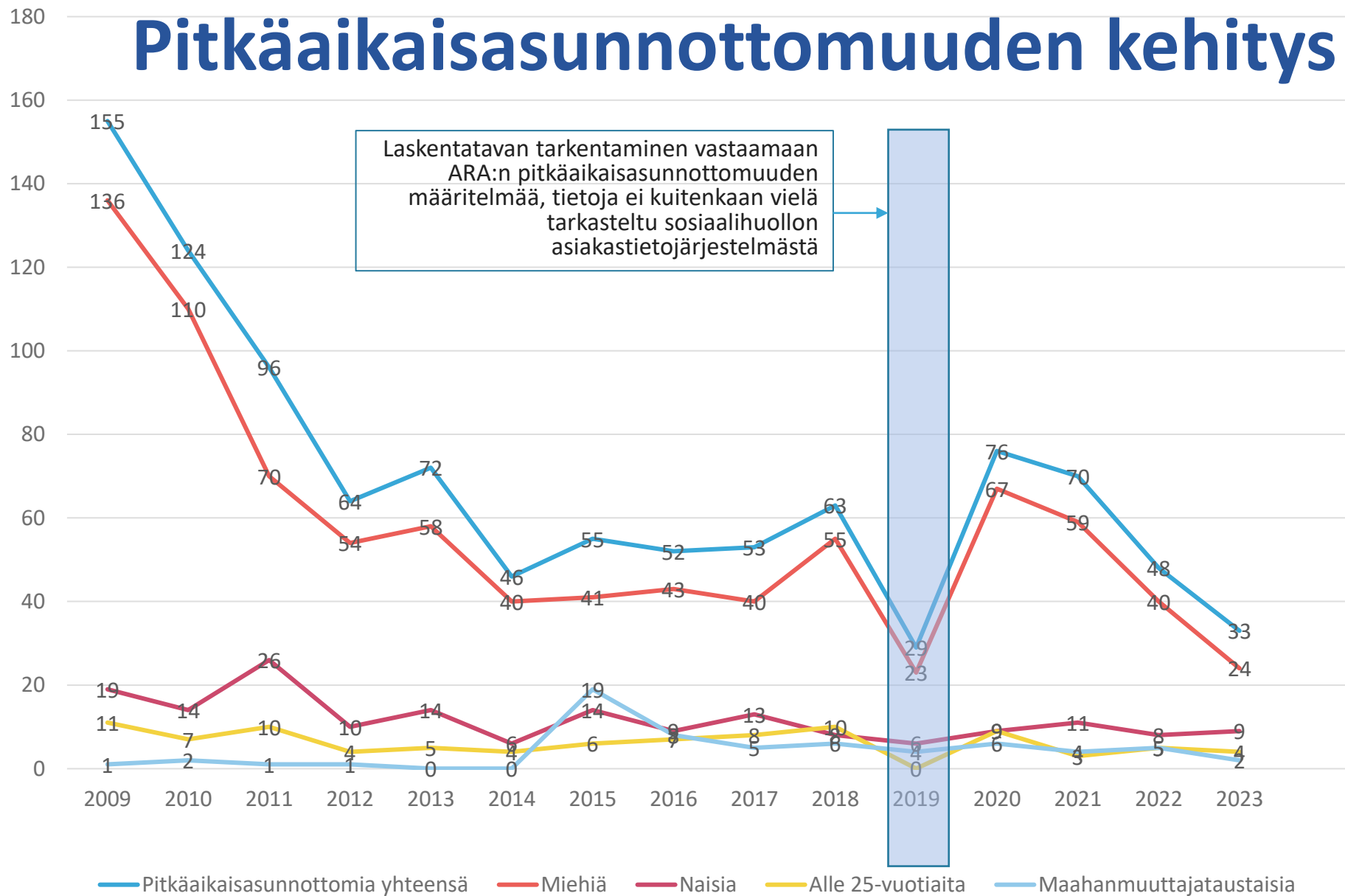
- Väestötietojärjestelmään merkitty osoite ei kerro luotettavasti asunnottomuudesta tai asumisesta
 - keskimäärin 25 %:lla asunnottomaksi todetuista henkilöistä on väestötietojärjestelmään merkitty vakinainen osoite, mutta vertailemalla muista tietolähteistä saatua tietoa väestötietojärjestelmän tietoihin käy ilmi, että henkilö on osoitteesta huolimatta vailla vakinaista asuntoa
- Asunnottomuusselvityksen tarkoituksenmukainen laadinta edellyttää, että kunta saa käsitellä yksittäisten ihmisten henkilötietoja
- Poikkileikkauspäivän asunnottomat on kuitenkin aina arvio, jonka luotettavuus riippuu
 - Siitä, kuinka asunnottomuuskyselyyn toimitettuja vastauksia tulkitaan (erityisesti pitkäaikaisasunnottomuuden määritelmä ja henkilöt, joiden väestötietojärjestelmään mukainen osoite ei ole ajan tasalla)
 - Siitä, keneltä vastauksia asunnottomista henkilöistä saadaan ja keneltä huomataan kysyä → Kansaneläkelaitoksen, hyvinvointialueen ja rikosseuraamuslaitoksen roolien keskeisyys
 - Oikeusjärjestyksen edellytysten täyttämisestä
- Lähivuosien vertailun tarpeellisuus: mitä aiempänä vuonna asunnottomaksi todetuille henkilöille on tapahtunut?

Asunnottomuus Tampereella lyhyesti

Asunnottomuus Tampereella lukuina

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yksinäiset asunnottomat yhteensä	608	614	417	351	322	175	245	218	225	202	230	323	294	259	307	274
.. ulkona, ensisuoissa ja porrashuoneissa	39	43	9	17	22	45	32	52	34	12	5	39	30	43	43	38
...asuntoloissa tai majoitusliikkeissä	238	234	34	23	23	50	27	21	29	11	1	6	4	6	1	2
...huoltokotityyppisissä, kuntoutusyksiköissä, sairaaloissa tai laitoksissa		19	115	89	73	22	21	15	14	35	37	8	17	15	0	4
...tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luona	317	313	251	203	176	58	11	130	148	144	187	271	243	195	263	230
Yksinäisistä naisia (*joista pitkäaikaisasunnottomia)	146	157 (*19)	95 (*14)	96 (*26)	93 (*10)	31 (*14)	57 (*6)	66 (*14)	56 (*9)	52 (*13)	34 (*8)	77 (*6)	49 (*9)	58 (*11)	60 (*8)	58 (*9)
Yksinäisistä miehiä (*joista pitkäaikaisasunnottomia)	462	457 (*136)	322 (*110)	255 (*70)	229 (*54)	144 (*58)	188 (*40)	152 (*41)	169 (*43)	150 (*40)	196 (*55)	246 (*23)	245 (*67)	201 (*59)	247 (*40)	216 (*24)
Yksinäisistä alle 25-vuotiaita (*joista pitkäaikaisasunnottomia)	129	112 (*11)	91 (*7)	66 (*10)	71 (*4)	31 (*5)	66 (*4)	51 (6*)	62 (*7)	41 (*8)	29 (*10)	72 (*0)	66 (*9)	39 (*3)	59 (*5)	52 (*4)
Yksinäisistä maahanmuuttajataustaisia (*joista pitkäaikaisasunnottomia)	0	12 (*1)	23 (*2)	30 (*1)	26 (*1)	16 (*0)	5 (*0)	28 (*19)	22 (*8)	32 (*5)	17 (*6)	48 (*4)	44 (*6)	27 (*4)	47 (*5)	39 (*2)
Pitkäaikaisasunnottomat yhteensä	214	155	124	96	64	72	46	55	52	53	63	29	76	67	48	33
Asunnottomat perheet yhteensä	39	42	26	17	17	7	18	17	16	10	9	7	6	4	8	6
Perheissä aikuisia	-	61	48	26	25	11	20	18	19	13	11	-	8	7	10	8
Perheissä lapsia	-	48	11	16	18	7	28	23	11	8	7	8	5	2	9	4
Perheistä maahanmuuttajataustaisia	-	3	1	2	0	2	0	0	2	0	2	5	1	0	2	4

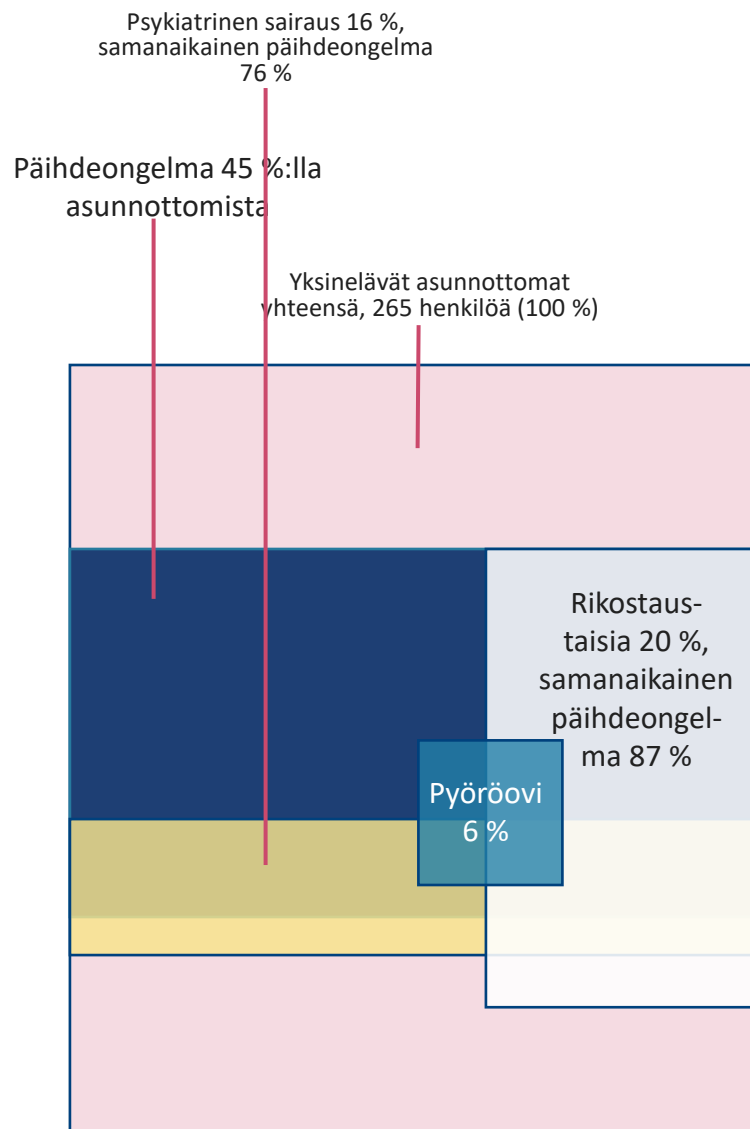
Pitkäaikaisasunnottomuuden kehitys



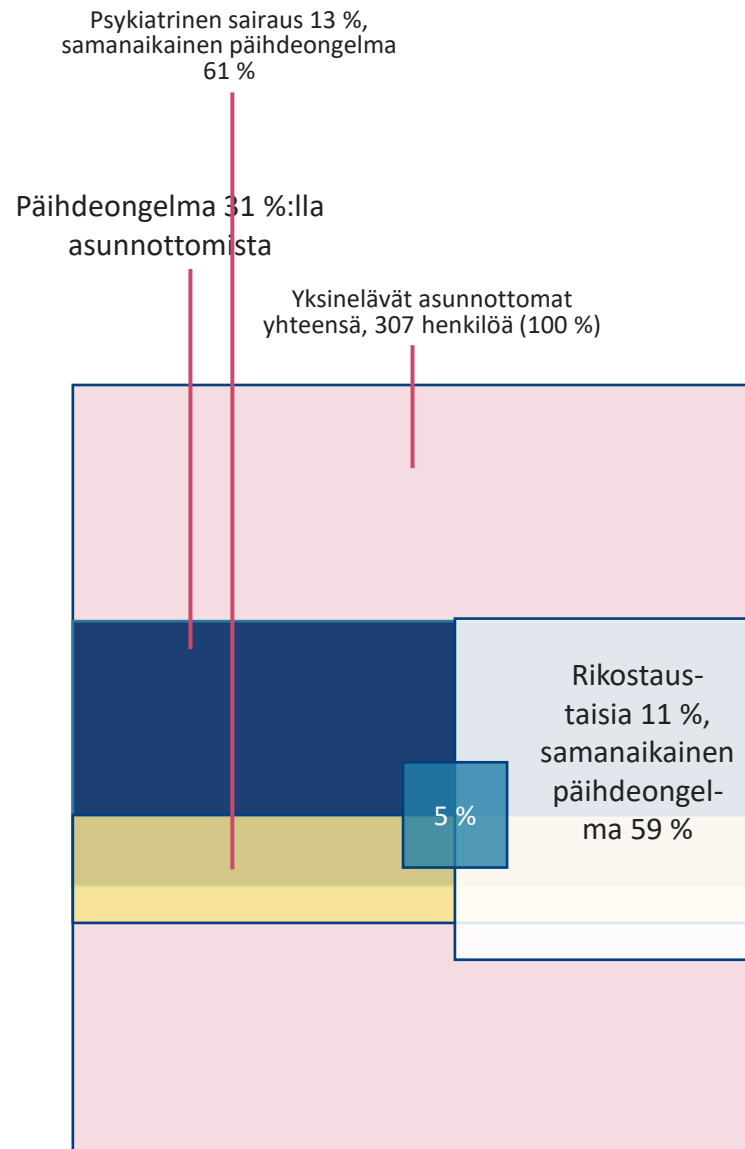
Asunnottomuuslaskennan yhteydessä tunnistetut sosiaaliset olosuhteet

- Pyrkimys tunnistaa sellaisia asunnottomuuteen liittyviä sosiaalisia olosuhteita, joilla on merkitystä henkilön tuen tarpeelle
- Tunnistettut, toistuvat sosiaaliset olosuhteet asunnottomilla henkilöillä olivat:
 - Viimesijaiseen taloudelliseen tukeen turvautuminen
 - Päihteiden ongelmakäyttö, riippuvuudet
 - Psykiatrinen sairaus,
 - Somaattiset sairaudet,
 - Rikoslain rikkojuus,
 - Taitamattomuus taloudellisissa asioissa, velkaantuminen, vuokravelat ja taitamattomuus asumisen asioissa,
 - Erotilanne,
 - Lähisuhdeväkivalta,
 - Pyöröovi-ilmiöön joutunut,
 - Jälkihuolto (sisältäen lastensuojelulain ja kotoutumislain mukaisen jälkihuollon),
 - Nuoren henkilön toiminnanohjauksen vaikeudet (otettu käyttöön v. 2022).

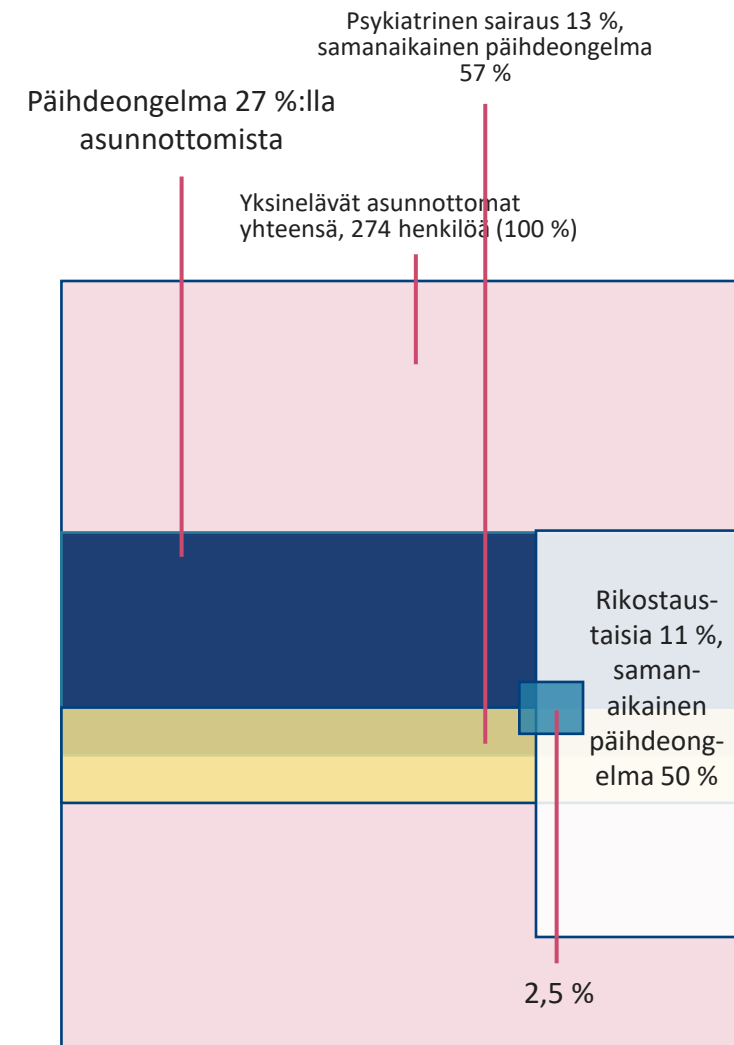
Keskeisimmät sosiaaliset olosuhteet vuosikohtaisesti 2021-2023



2021



2022



2023

Havaintoja sosiaalisten olosuhteiden kehityksestä

- Ei selvää, ovatko olosuhteet asunnottomuuden syy vai asunnottomaksi joutumisen seuraus
- Kuitenkin vuosikohtainen tarkastelu osoittaa, että ko. olosuhteet altistavat henkilön asunnottomuuden (tai jatkoasunnottomuuden) uhkaan
- Asunnottomien henkilöiden merkitsevät sosiaaliset olosuhteet eivät ole merkittävästi muuttuneet lähivuosien aikana
- Kuitenkin yhä useampi asunnottomaksi päätelty henkilö ei ole aktiivisesti ja ajankohtaisesti sosiaalipalvelujen piirissä, vaikka palvelua ei sinänsä olisi päätettykään

Tulosten hyödyntäminen

Asunnottomuuskysely Tampereen asunnottomuustyötä ohjaamassa

- Asunnottomuuskyselyn kautta saadut tiedot toimivat Tampereella niin käytännöllisen kuin strategisenkin asunnottomuustyön perustana
- Asunnottomuuskyselyn kautta saadut tiedot ovat ohjanneet muun muassa
 - asumisneuvonnan suunnittelua ja sen järjestämistä,
 - hyvinvointialueen, vuokra-asuntotoimijoiden, järjestöjen ja palveluntuottajien kanssa tehtävää yhteistyötä,
 - kaupungin asunto- ja maapolitiikan linjauksia, muun muassa kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoiteltu määrä,
 - Tampereen toteuttamaa (oikeudellista) edunvalvontaa
- ARA:n asunnottomuusselvityksen tiedot asunnottomuuteen liittyvän ohjelmatyön perustana maakunnallisesti

Asunnottomuuskyselyn mahdollisuudet ja nykyhetken haasteet

- Mahdollisuudet:
 - Asunnottomuuskysely ei ole itseisarvo, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista tehdä vain ARA:n vuoksi → kannustaa kuntia pohtimaan, kuinka tietoja voi hyödyntää
 - Parhaassa tilanteessa asunnottomuuskyselyyn vastaaminen tiivistää kunnan ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä, sillä toimijat tarvitsevat toisiaan
 - Erityisesti pitkäaikaisesti asunnottomaksi määrittely edellyttää hyvinvointialueen apua
 - Ilman, että kunnat ottavat vastuun asunnottomuuskyselyyn vastaamisesta, eivät hyvinvointialueet saa välttämättä lainkaan tietoa asunnottomuuden yleisestä tilannekuvasta alueellaan
- Haasteet:
 - Tietojensaantiin liittyvät vaikeudet: oikeus käsitellä tietoja ei perusta välttämättä oikeutta saada tietoja
 - ARA:n tuki tässä aivan keskeinen, sillä monilla kunnilla ei ole mahdollisuutta ratkaista asunnottomuusselvitykseen liittyviä juridisia reunaehtoja itse
 - Kunnan asunnottomuustyön perustana tulisi olla arvio asunnottomien määrästä sekä siitä, millaista asunnottomuutta karkeasti kunnan alueella ilmenee
 - Asunnottomuusselvitykseen vastaaminen voi olla hyvin työlästä ja vaatia aidosti resursointia
 - Yksi tietojen selvittämisen tapa ei sovi kaikille kunnille: kuinka mahdollistaa se, että kunnat voisivat vastata asunnottomuusselvitykseen mahdollisimman tehokkaasti ja tuloksellisesti?

Loppupäätelmät

Mitä seuraavaksi?

- Asunnottomuuskyselyyn vastaaminen on kuntien käytännöllisimpiä keinoja omistaa asunnottomuustyötä
 - Asunnottomuuskysely toimii myös kuntien oikeutuksena päästä käsiksi siihen, miltä asunnottomuus kunnan alueella konkreettisesti näyttää, ja ketä yksilötasolla asunnottomuus koskee
- Jos asunnottomien määrästä antaa arvion jokin muu kuin kunnallinen viranomainen, uhkaa samalla asunnottomuustyö karata kuntien ulottumattomiin: asunnottomat henkilöt eivät ole vain tilastoja eikä asunnottomuustyö ole pelkkää ohjelmatyötä
- Tarkoituksena on, että asunnottomaksi pääteltyjä henkilöitä tavoiteltaisiin aktiivisesti kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyössä
 - Aiemmin asunnottomuuskyselyn tuloksena muodostunut lista asunnottomaksi epäillyistä henkilöistä on ollut kiinteä osa Pirkanmaan hyvinvointialueella toteutetun STM-rahoitteisen asumisen tuen hankkeen työskentelyä, nyt tarve jakaa tätä työtä
- Asunnottomuuskyselyn tiedot elävä asiakirja ja tarvittavan resursoinnin peili

KIITOS!

elina.i.pekkarinen@tampere.fi

